

Rajoy eta finantza erakundeak ez gogaitzeko egindako Aurrekontua. Partaidetzarik gabe eta lehengo ildotik

Nafarroako 2018ko aurrekontuaren balorazioa

Iruñea, 2017ko azaroaren 21a

0- Aurkezpena

Nafarroako Gobernuaren 2018rako aurrekontu-proiektua azken urteetako aurrekontu murriztaileen ildo beretik doa.

Aurreko ekitaldietan hori justifikatzeko esaten zen diru-bilketa ez zela nahikoa. Alabaina, jakina da Nafarroako Ogasunaren diru-bilketaren bilakaera espero baino hobeagoa dela oraingoz. Zehazki, 2017rako diru-bilketaren aurreikuspena hasieran zegoena baino % 1,2 hobeagoa da, hau da, hasierako aurreikuspena baino 41,7 milioi euro gehiago bilduko dira.

Diru-bilketa handiagoa, orain arteko logikari jarraituz gero, aurrekontuetara diru gehiago bideratzeko baliatu beharko litzateke, zerbitzu publikoen kalitatea hobetu eta gizarte-prestazioen zenbatekoa gehitzeko.

Dena dela, 2018ko aurrekontu-proiektuarekin hori ez da betetzen; aitzitik, aurrekontuak hazkunde urria izango du.

Beraz, 2018ko aurrekontu-proiektua medio gero eta handiagoa da defizita beharrian sozial horien eta gobernuaren politikak benetan estaltzen dutenaren artean.

I- Rajoyrekin hitzartutako gastu-arau murriztaileak baldintzatutako aurrekontua

Nafarroako Gobernuak honakoak onartu ditu:

- 2011ko uda betean erabaki zen Konstituzioaren erreforma azkarra: Orduan Zapateroren gobernuak eta PPK adostu zuten Konstituzioaren 135. artikulua aldatzea zorraren ordaina izan zedin instituzio guztien lehentasuna, aurrekontuko beste sail batzuren kaltetan, esaterako osasuna edota hezkuntza.
- Erreforma gauzatzeko 2012ko apirilean Aurrekontu-Egonkortasun eta Finantza-Iraunkortasun Legea ezarri zen, zeina Konstituzioaren erreforma baino are gogorragoa den: Lege honek espainiar gobernuari ahalmena ematen dio erakunde guztien defizit publiko maila finkatzeko (baita Eusko Jaurlaritzarena, Nafarroako Gobernuarena eta Foru Aldundiena ere), eta hurrengo urteetan instituzio guztiek izan dezaketen gastu igoera erabakitzeko.

Horrela gastu publikoa diziplinatu nahi da, egoera ekonomikoa hobeagoa zein okerragoa dela ere; helburua da aurrekontuetako sail sozialak gehitzeko aukera galaraztea. Zerbitzu publikoak merkantilizatu nahi dituzte, oinarritzko beharrian sozialen estaldurarekin negozioa egite aldera. Horrenbestez, krisiaz baliatu ziren mekanismo berriak ezartzeko, zertarako eta politika neoliberalak, doikuntza eta murrizketak etengabe aplikatuko direla bermatzeko; halaber, atzera egitea ere eragotzi nahi da.

a) Gastu-araua Kongresuan EAJren botoari esker atera zen aurrera, eta Nafarroako Gobernuak berretsi egin zuen espainiar Gobernuarekiko akordioan

Irizpide horiek zertan islatu dira datorren urteko aurrekontuetan? 2017ko uztailaren 11n EAJ beharrezkoa izan zen espainiar parlamentuak onar zitzan instituzio guztien 2018ko

aurrekontuak baldintzatzen dituzten hainbat erabaki; bai Nafarroakoak nola gainontzeko Hego Euskal Herrikoak ere hor sartzen dira. Egun horretan zer onartu zen?

- Administrazio guztiek derrigor bete beharreko defizit publiko maila: 2018an autonomia-erkidegoen defizitak ezin izango du BPGaren %0,4 gaintitu. 2019an muga hori %0,1ekoa izango da, eta 2020an ezin da defizitik sortu.
- “Gastu-arau” delakoak finkatzen du 2018an “Administrazio zentralaren, Autonomia-Erkidegoen eta Tokiko Korporazioen gastu konputagarriak ezin duela %2,4 gaintitu”, kopuru nominaletan. Aurreikusitakoaz gainti dauden sarrerak oso-osorik zor publikoa murrizteko erabiliko dira. Hots, 2018ko aurrekontuen hazkundeari muga ezartzen zaie.

Aurrekontu-marko hau egun batzuk geroago, uztailaren 28an, hitzartu zen Nafarroako Gobernuaren eta espainiar Gobernuaren artean. Egun horretako akordioan Nafarroak hitz ematen zuen gastu-araua beteko duela eta men egingo diola defizit eta zor publikorako ezarritako mugari.

Akordio hauen ondorioz, Nafarroako 2018rako Aurrekontu Proiektuak ez du baliabide ekonomiko gehiago bideratzen bere sailalara, ogasunak diru-bilketa haziagatik ere. EAJren botorik gabe muga horiek ez ziren aurrera aterako. Nafarroako Gobernuak ez ditu ukatu; kontrara, Rajoyren gobernuaren adostu du aplikatu egingo dituela. Beraz, oinarrizko akordio bat dute: aurrekontu-politika honelakoa izan behar da.

b) Gastu-araua, Nafarroak aurrekontuak erabakitzeke duen ahalmenaren aurkako eraso zuzena

Esan izan da Itun Ekonomikoak hainbat bertute baduela, besteak beste Nafarroari eskaintzen diola diru-sarrera nahikoak izateko aukera, bere gastu publiko maila finkatzeko.

Haatik, gastu-arauari buruzko akordioek oso bestelako markoa taxutzen dute, administrazioei kendu egiten baitie aurrekontu-politika erabakitzeke ahalmena. Praktikan Rajoyk esaten du Nafarroak, gainontzeko administrazioek eta Udalek aurrekontua zenbat hobetu dezaketen. Hortaz, aurrekontuei dagokienez ez dago autogobernurik. Diru-bilketa ondo ez doanean murriztu beharra badago, eta hazten denean gastua gehitu ezin bada, zer abantaila ematen du Itun Ekonomikoak aurrekontuak hemen erabakitzerakoan?

Gastu-arauaren aldeko jarrera ezin da autogobernuarekin uztartu. Nafarroako Gobernuak azaldu egin behar du zer dela eta babesten dituen aurrekontu-ahalmena zapuzten duten erabaki politikoak.

II.- Gobernuak ez du aurrekontu parte-hartzailerik nahi

Oraingo Gobernuak onartutako duen hirugarren Aurrekontu Proiektua da hau. Tamalez, inolako parte-hartzerik onartu gabe jarraitzen du aurrekontua egiteko. Aurreko Gobernuek egiten zuten modura.

Nafarroako Gobernuak ez du deus egin gizarteak aurrekontu politikan gehiago eta hobeki parte har dezan. Aurreko bi urteetan bezalaxe (egungo Gobernu berarekin), eta aurreko Gobernu guztietan, gizarte entitateek eta sindikatuok ez dugu aukerarik izan zergen eta aurrekontuen gaineko politika, gutxieneke baldintzetan, lantzeko eta eztabaidatzeko.

Aurten gauza bera gertatu da. Bide bakarra Kontseilu Ekonomiko eta Soziala da (CES), baina inola ere ez da bide egokia gizarte entitateek eta sindikatuok egiazki parte har dezagun.

Doi-doi astebetearekin egiten da Kontseiluaren deialdia. Aurrekontuen Aurreproiektuaren gaineko balorazio hutsa egiten da, eta kito, horixe da partaidetza guztia, eta ez du azalpenik ematen kontu-sailen zertarakoaz, denbora gehiago behar baita azterketa hori egiteko, eta ez dago egiazki eztabaidatzeko aukerarik. Gainera, behin bilera hori egin ondoren, Gobernuak ere ez du astirik eztabaidatzeko bileran sortzen diren iritzien eta proposamenen gainean, zeren Aurrekontuen Aurreproiektu hori hurrengo egun baliodunean bidali behar baita parlamentura.

Ez daiteke inola ere esan hori sindikatuak aurrekontuen politikan parte hartzeko benetako bidea denik. Hurbilago dago propagandatik egiazko partaidetzatik baino.

III- 2018ko Aurrekontua norabide berean doa

- Aurrekontua % 0,6 haziko da 2017tik 2018ra**

2018ko Aurrekontu Proiektuak 4.157,6 milioi eurotako gastua aurreikusten du. Hemendik AHTari bideratuko zaion milioi 1 euro kendu beharko litzateke, teoriarik Madrillgo Gobernuak bueltatuko baitu, eta, beraz, ez duelako Nafarroako Gobernuarentzat gasturik suposatuko. Hau da, gastua 4.156,6 milioi eurotako izango da.

Gastuaren bilakaera eurotan aztertzen badugu, 2018ko Aurrekontu Proiektuak 2017 aurrekontu bateratuak (4.131,5 eurotako da, AHTko gastua kenduta) baino 25 milioi euro gehiago gastatzea aurreikusten du. Hau da, % 0,6 gehiago, eta 2016ko gastua (3.966,5 milioi euro) baino 190 milioi gehiago.

Azken urteetako bilakaerak gastuaren hazkundea erakusten du (aurrekontu bateratua 2017ko kasuan eta aurrekontua 2018an). Azpimarratzekoa da bai 2008an eta bai 2007an gastatutakoa 2018rako aurreikusitakoa baino gehiago izan zela (245,8 eta 137,7 milioi hurrenez hurren). Hau da, 2018ko Aurrekontua 2007an eta 2008an gastatutakoa baino txikiagoa da.

Nafarroako Gobernuak gastu publikoa (milioika eurotan eta BPGaren %). 2007-2018

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*
% 23,6	% 23,3	% 21,8	% 21,5	% 19,0	% 19,7	% 20,2	% 20,7	% 21,0	% 20,4	% 20,6	% 20,2
4.294,3	4.402,4	3.987,1	3.979,0	3.580,0	3.611,7	3.650,4	3.784,5	3.954,8	3.966,5	4.131,5	4.156,6

Iturriak: Nafarroako Gobernua, Nastat

() AHTra bideratutako gastuak kenduak izan dira urtez-urte Estatuak bueltatu beharreko dirua delako ustez, eta, hortaz, ez delako Nafarroako Gobernuaren gastu erreala*

(**) 2007tik 2012ra gastu fiskalak kendu dira, ez direlako gastua, eta ondorengo urteetako informazioarekin homogeneouskoa izateko

(***) 2017 eta 2018ko datuak aurrekontu bateratukoak eta Aurrekontu Proiektukoak dira hurrenez hurren

- **Aurrekontuak pisua galtzen jarraitzen du ekonomiarekiko**

2018ko aurreikuspena oso txarra da. Aurrekontua % 0,6 igoko den bitartean, BPGaren igoera % 2,7koa izatea espero da. Hau da, aurrekontuak pisua galtzen jarraituko du ekonomiarekiko, BPGaren % 0,4a galduko du hain zuzen.

Beste modu batera esanda, 2018ko aurrekontuak 4.238,8 milioi eurotakoa izan behako luke ekonomiarekiko pisurik ez galtzeko (82,2 milioi euro handiagoa).

Aurrekontua BPGarekiko, aurrekontuaren bilakaera eta BPGaren bilakaera (milioi euro eta %). Nafarroa 2017-2018

	2017	2018	Diferentzia (%)
Aurrekontuaren bilakaera (milioi €)	4.131,5	4.156,6	+0,6
BPGaren bilakaera (milioi €)	20.010,6	20.550,9	+2,7
Aurrekontua BPGarekiko (%)	20,6	20,2	-0,4

Iturriak: Nafarroako Gobernua, Nastat

2018rako aurreikusitako gastua BPGaren % 20,2koa da. Honek suposatzen du 2018an 2017an baino BPGaren 0,4 puntu gutxiago gastatzea.

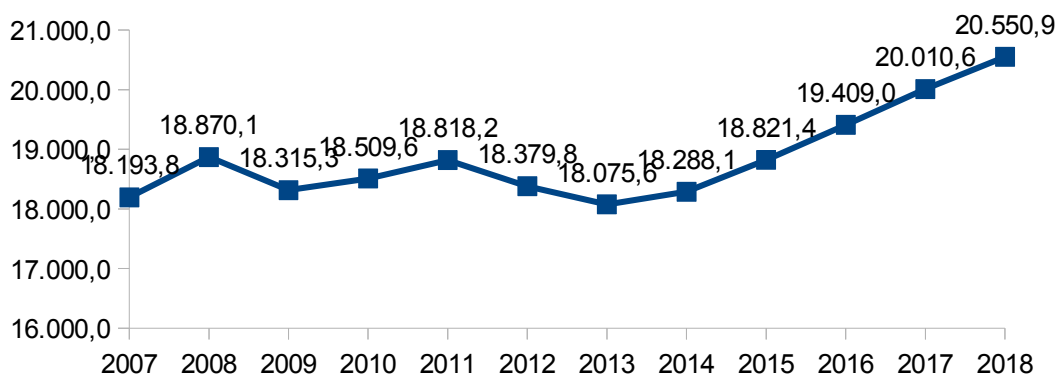
Aurreko urteetako bilakaerak erakusten du 2007tik (krisi aurretik) 2011ra aurrekontuek BPGaren 4,6 puntu galdu zituztela, % 23,6tik % 19ra pasaz. Urte horretatik 2015era 2 puntu errekuaratu ziren, % 21eraino. Aldiz, azken hiru urteetan berriro ere aurrekontuak pisua galdu du BPGarekiko, aipatutako % 20,2raino.

Krisi garaian ekonomiak (BPG) behera egin duenean edo hazi ez denean, aurrekontuak asko murriztu dira. Aldiz BPGa hazi denean, aurrekontua era berean hazi beharrean, 2015etik hona pisua galdu du.

Beste alde batetik ikusita, 2018ko aurrekontuak 2017ko aurrekontuaren BPGaren partaidetza berdina balu, 698,7 milioi euro gehiago gastatu beharko lirakeke.

Argi gelditzen da, beraz, aurrekontua murriztea edo handitzea erabaki politiko bat dela ekonomiaren bilakaeraren ondorioa baino. Nafarroan asko murriztu da aurrekontua krisia dela eta, baino ekonomia hazi denean, aurrekontua ez da era berean hazi.

BPGaren bilakaera (milioi euro). Nafarroa, 2007-2018

IV.- Lehentasuna zor publiko eta itzalpeko bidesaria dira

- **Aurrekontuaren % 8a zor publikoa ordaintzeko izango da**

Nafarroako Gobernuak 2018an 332,8 milioi euro bideratuko ditu zor publikoa ordaintzera (BPGaren % 1,6). Hau da, Nafarroako Gobernuaren aurrekontuaren % 8 zor publikoa, honen interesak eta gastuak ordaintzeko izango da. Hezkuntzan gastatzea aurreikusten denaren erdia adina gutxi gora behera.

Gastu honen zati handi bat interesak eta zorraren gastuak ordaintzeko bideratuko da. Hain zuzen, 2018an 88,6 milioi euro bideratuko dira interesak eta zorraren gastuak ordaintzera, hau da, 242.728 euro gastatuko dira egunero interesetan eta zorraren gastuetan (amortizazioaz gain).

Nahiz eta 2018rako zor publikora bideratuko den gastua 2017koa baino txikiagoa izan, bilakaerak erakusten du zor publikoaren urtez-urteko ordainketa haziz joan dela 2016raino (529 milioi euro ordaindu ziren). Eta 2018an jaitsi den arren, 2009an baino 298,1 milioi euro gehiago ordainduko dira gai honetan.

Gastua zor publikoan (milioi euro) 2009-2018

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
34,7	144,1	148,0	199,4	299,4	383,9	414,3	529,0	387,2	332,8

Iturriak: Nafarroako Gobernua, Nastat

- **Zor publikoa urtez-urte hazten ari da**

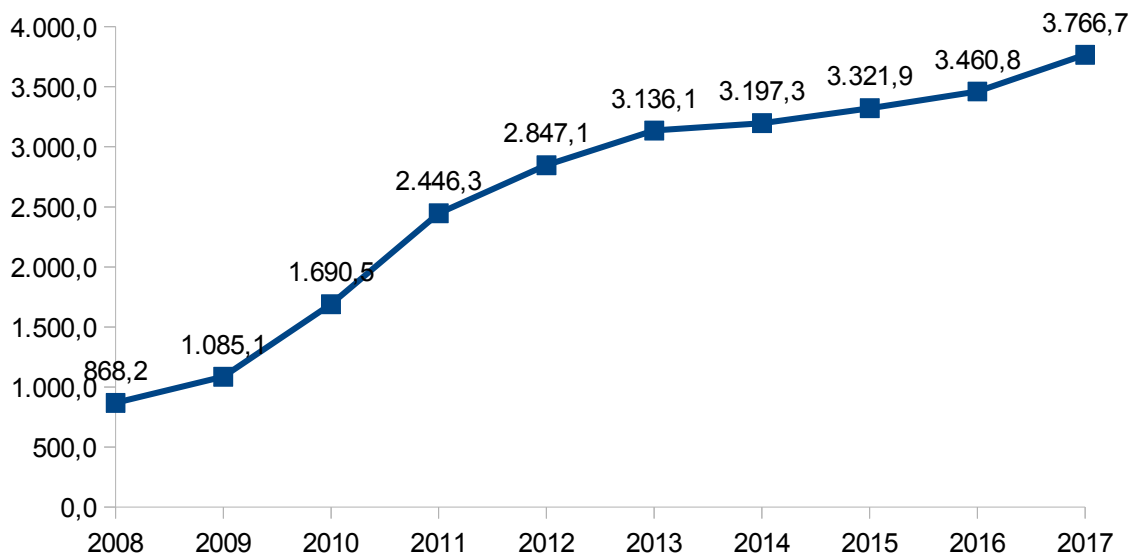
Zor publikoa hazten ari da urtez-urte nahiz eta murrizketak egin diren. Eta ekonomiak gora egiten duenean ere, zor publikoak hazten jarraitzen du.

Gastatzen denaren adinakoak ez diren diru-sarrerak ditugu ekonomia hazten ari den garaian. Honek bistan uzten du arazoa diru-sarrerena dela, ez gastuarena. Eta politika fiskala (diru-sarrerak) errotik aldatzen ez den bitartean, aurrekontuek murrizketak leheneratu gabe jarraituko dute, eta gero eta kalitate eskasagoa izango dute zerbitzu publikoek.

Nafarroako zor publikoa 3.766,7 milioi eurotakoa izan da 2017ko ekainean, eta urtea 3.693 milioi eurotako zor publikoarekin ixtea aurreikusten da.

2016ko abenduan 3.460,8 milioietakoa zen zorra, oraingoa baino 305,9 milioi txikiagoa.

Nafarroako zor bizia (milioi euro) 2008-2017

Iturria: Espainiako Bankua 2017ko datua ekainekoa da, gainontzekoak abenduak dira*

Bistakoa da arazo honi ezarritako politikak ez direla konponbidea izan. Are gehiago, arazoaren zergatietako bat dira:

- Diru-sarreraren eta gastuen arteko defizita diru-sarrera urrien ondorioa da. Beharrezkoa diru-sarrerak handitzea, pobrezia eta aberastasunaren banaketa injustua dakarten murrizketak mantendu beharrean. Egiteko asko dago. Europako presio fiskalaren batz bestekoa berdinduz gero, 1.675 milioi euro gehiago bilduko lirateke, eta soilik Sozietateen gaineko Zergak 2007 bildu zuenaren adina bilduta, 377 milioi euro gehiago bilduko lirateke (2018an zor publikoa ordaintzera bideratuko direnak baino 44,2 milioi euro gehiago).
- Beharrezkoa da zor publikoa ikuskatzea. Urtero Gobernuak partidaz-partida non murriztu daitekeen begiratzen du. Diru partida guztietan egiten da hau, zor publikoaren diru-partidan izan ezik. Beharrezkoa da, eta sahietsezina zor publikoaren arazoa konpondu nahi bada, berau ikuskatzea zorraren zein zati sortu den interes publikoaren eskaerari jarraituz eta zein ez aztertze.

- **Zor publikoak eta itzalpeko bidesariak egunean 1,2 milioi euro suposatuko dute**

Nafarroako Gobernuak obra handiak ordaintzeko erabili duen bide bat itzalpeko bidesaria delakoa da (Nafarroako ubidea edota A-21 nahiz A12 autobiak). Hau da, enpresa pribatu batek obra eraiki eta finantzatzen du, eta Gobernuak obra horren erabilera ordaintzen du. Horrela, administrazioa ez da zorpetzen epe laburrean eta kontuak mozorrotzen ditu, baina epe luzera gastua askoz ere handiagoa da.

2018ko Aurrekontu Proiektuak itzalpeko bidesaria ordaintzeko 93,4 milioi euro bideratuko ditu, 2017an baino 7,5 gehiago. Gastu hau 2009tik 50 milioi eurotan hazi da (43,4tik 93,4ra).

Itzalpeko bidesariaren gastua (milioi euro) 2009-2018

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
43,4	44	49,9	67,4	67,0	65,4	68,2	78,4	85,9	93,4

Iturria: Nafarroako Gobernua

Beraz, zor publikoaren eta itzalpeko bidesariaren gastua batzen baditugu, 2018an 426,2 milioi euro honetara bideratuko direla ikusiko dugu, aurrekontuaren %10,3a. Beste era batera ikusita, egunean 1,2 milioi euro.

Zor publikoan eta itzalpeko bidesarian gastua (milioi euro) 2009-2018

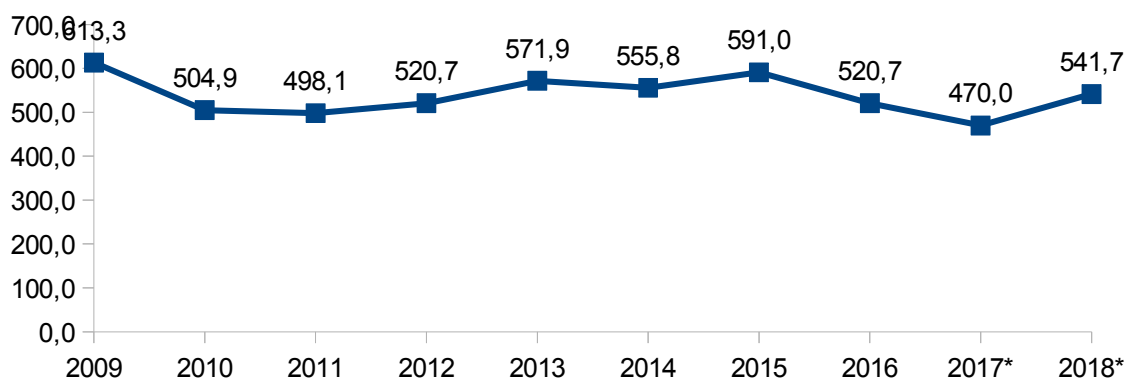
	2.009	2.012	2.015	2.016	2.017
Aurrekontua guztira	3.987,1	3.611,8	3.954,9	3.966,6	4.131,5
Zor publikoa eta itzalpeko bidesaria	78,1	266,8	482,5	593,6	473,1
Aurrekontua zor publiko eta itzalpeko bidesaririk gabe	3.909,0	3.344,9	3.472,4	3.373,0	3.658,4
Aurrekontuaren %	% 2,0	% 7,4	% 12,2	% 15,0	% 11,5

Iturria: Nafarroako Gobernua

VI.- Hitzarmena Estatuarekin: aurrekontuaren % 13a opakutasunean

2018an Nafarroak Estatuari 541,7 milioi ordaintzea aurreikusten da. Honek suposatzen du 2017ko ekarpena baino 71,7 milioi euro gehiago ordaintzea, eta aurrekontuaren % 11,4a honetara bideratzetik % 13a bideratzera.

Nafarroak Estatuari egindako ekarpena (milioi euro). 2009-2018

Iturria: Nafarroako Gobernua

Bistakoa da Nafarroarentzat hobe delako 541,7 milioi euro ordaintzea 591 milioi (2015ean bezala) edo 613,2 milioi (2009an) ordaintzea baino. Hala eta guztiz ere, eta zenbatekoari garrantziarik kendu gabe, gai honetan dagoen opakutasuna eta informazio falta azpimarratu behar dira.

Iturria ez daki, Gobernuaz aparte, zergatik ordaintzen den zenbateko hori, nola kalkulatu den, edo nola negoziatu den.

Duela urte bete Nafarroako Gobernuak txosten tekniko bat egin zuela esan zuen (argitaratu ez dena), eta bertan Nafarroako Estatuari egin beharreko ekarpena 341 milioietakoa zen Nafarroarentzat kasurik onenean, eta 494koa kontrakoan. 2018rako aurreikusitako ekarpena, txosten horrek azaltzen zuen ekarpenik handiena baino 47,7 milioi handiagoa da.

Salagarria da guztiz Nafarroako Gobernuak hazkunde honen inguruko inolako azalpenik eta informaziorik ez ematea.

Beharrezkoa da Hitzarmenaren, Amejoramentuaren eta Nafarroako autogobernuaren inguruko eztabaida irekitzea.

Izan ere, Nafarroako aurrekontuaren zati handi bat dago jokoan. Zor publikoari eta itzalpeko bidesariari Hitzarmenaren ekarpena gehitzen badiogu, aurrekontuaren ia laurdena suposatzen dute. 2018ko gastu publikoa hauek kendutakoan 3.188,7 milioi eurotakoa da.

Zor publikoaren, itzalpeko bidesariaren eta Estatuari egindako ekarpenaren bilakaera (milioi euro). 2009-2018

	2.009	2.010	2.011	2.012	2.013	2.014	2.015	2.016	2.017	2.018
Aurrekontua guztira	3.987,1	3.979,0	3.580,1	3.611,8	3.650,5	3.784,6	3.954,9	3.966,6	4.131,5	4.156,6
Zor publikoa eta itzalpeko bidesaria	78,1	188,1	198,0	266,8	366,3	450,3	482,5	593,6	473,1	426,2
Ekarpena Estatuari	613,3	504,9	498,1	520,7	571,9	555,8	591,0	520,7	470,0	541,7
Aurrekontua zor publiko, itzalpeko bidesari eta Estatuari ekarpenik gabe	3.295,7	3.286,0	2.884,0	2.824,2	2.712,3	2.778,5	2.881,3	2.852,3	3.188,4	3.188,7

Iturria: Nafarroako Gobernua

VI.- Una vez que se cumple con Madrid y se paga la deuda, se hace el presupuesto

Aurrekontuetan Osasun Departamentura bideratu da dirurik gehien; 1.059,2 milioi euro, zehazki (aurrekontu guztiaren % 25,5a). Ondotik, Ogasun eta Finantza Politikako Departamentura; 953,1 milioi euro (horietarik, 332,8 zor publikora bideratuko dira eta 541,7 Hitzarmena ordaintzera).

Dirurik gutxien Herriarrekiko eta Erakundeekiko Harremanetarako Departamentura bideratuko da (21,7 milioi, % 0,5), eta ondotik, Kultura, Kirol eta Gazteria Departamentura (55,8 milioi, % 1,3).

Garapen Ekonomikoko Departamentua ere aipatu behar da (244,6 milioi), haren barnean itzalpeko bidesarira bideratzen den dirua baitago (93,4 milioi); hortaz, Departamentuaren benetako gastua 151,2 milioi euro izanen da.

Gastua Departamentuen arabera (milioika eurotan, guztiaren %, BPGaren %)

	Aurrekontu Pr.	Guztia/ %	BPG %
Lehendakaritza, Funtzio Pub., Barne eta Justizia	324,1	% 7,8	% 1,6
Ogasuna eta Finantza Politika	953,1	% 22,9	% 4,6
Hezkuntza	651,6	% 15,7	% 3,2
Osasuna	1.059,2	% 25,5	% 5,2
Landa Garapen, Ingurumen, Toki Ad.	388,9	% 9,4	% 1,9
Garapen Ekonomikoa	244,6	% 5,9	% 1,2
Eskubide Sozialak	440,7	% 10,6	% 2,1
Kultura, Kirola eta Gazteria	55,8	% 1,3	% 0,3
Herritarrekiko eta Erakundeekiko Harremanak	21,7	% 0,5	% 0,1
Nafarroako Kontseilua	0,4	% 0,0	% 0,0
Parlamentua	17,0	% 0,4	% 0,1
Guztira (AHTik Gabe)	4.156,6	% 100,0	% 20,2

Iturria: Nafarroako Gobernua

a) Gastua Osasunean

2018ko Aurrekontu Proiektuak 1.059,2 milioi euroko gastua aurreikusten du Osasun Departamentuan, 2017an baino 5,7 milioi euro gehiago. Honek suposatzen du BPGaren % 5,2ko adinako gastua, 2017an baino 0,1 gutxiago. Hau da, nahiz eta gastua 5,7 milioi euro hazi, Osasunari bideratuko zaion gastuak pisua galduko du.

Beste era batera ikusita, Osasun Departamentuko gastua % 0,5 haziko da 2018an, BPGa % 2,7 haziko den bitartean.

Bilakaerak erakusten duenez, 2009tik gastua 95 milioietan handitu da (964,3 milioitik 1.059,3ra). Baina bilakaera BPGarekiko aztertzen badugu, 2017tik 2018ra 0,1 puntu galdu den bezala, 2010arekin alderatzen badugu, BPGaren 0,4 puntu gutxiago gastatuko dira 2018an (2010ean BPGaren % 5,6ko adinako gastua izan zuen Osasunak). Honek suposatzen du Osasunak 2018an 2017an adinako gastua izango balu BPGarekiko, 20,5 milioi euro gehiago gastatuko liratekeela, 82,2 milioi gehiago 2010eko BPGaren partaidetzarekin.

Gastua Osasunean (milioi euro eta BPGaren %) 2009-2018

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*
Milioi €	964,3	1.036,1	951,1	941,4	891,8	917,5	963,8	985,0	1.053,5	1.059,3
BPGaren %	% 5,3	% 5,6	% 5,1	% 5,1	% 4,9	% 5,0	% 5,1	% 5,1	% 5,3	% 5,2

*Iturria: Nafarroako Gobernua***b) Gastua Hezkuntzan**

Hezkuntzara bideratuko den gastua 651,6 milioi eurotakoa izango da 2018an, 2017an baino 4,6 milioi gehiago (647 milioi). Gastu hau BPGaren % 3,2koa da, 2017an bezala.

Osasuneko aurrekontuarekin gertatzen den modura, Hezkuntzara bideratzen den aurrekontua ekonomiaren azpitik haziko da. 2017tik 2018ra Hezkuntzako gastua % 0,7 haziko da ekonomia % 2,7 handituko den bitartean.

Bilakaerari erreparatzen badiogu, Hezkuntzako aurrekontua duela 10 urte gastatzen zenaren azpitik dago. 2009an eta 2010ean 3,6 eta 16,4 milioi euro gehiago gastatu ziren 2018arekin alderatuta. Bestalde, 2018ko aurrekontua bi urte horietakoa adinakoa izateko BPGarekiko (BPGaren % 3,6ko adinako gastua egin zen, eta 2018an % 3,2koa aurreikusten da), 82,2 milioi euro gehiago gastatu beharko lirateke, hau da, 733,9 milioi euro.

Gastua Hezkuntzan (milioi euro eta BPGaren %) 2009-2018

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*
Milioi €	655,3	668,1	634,7	553,6	563,2	570,4	584,5	597,5	647,0	651,7
BPGaren %	% 3,6	% 3,6	% 3,4	% 3,0	% 3,1	% 3,1	% 3,1	% 3,1	% 3,2	% 3,2

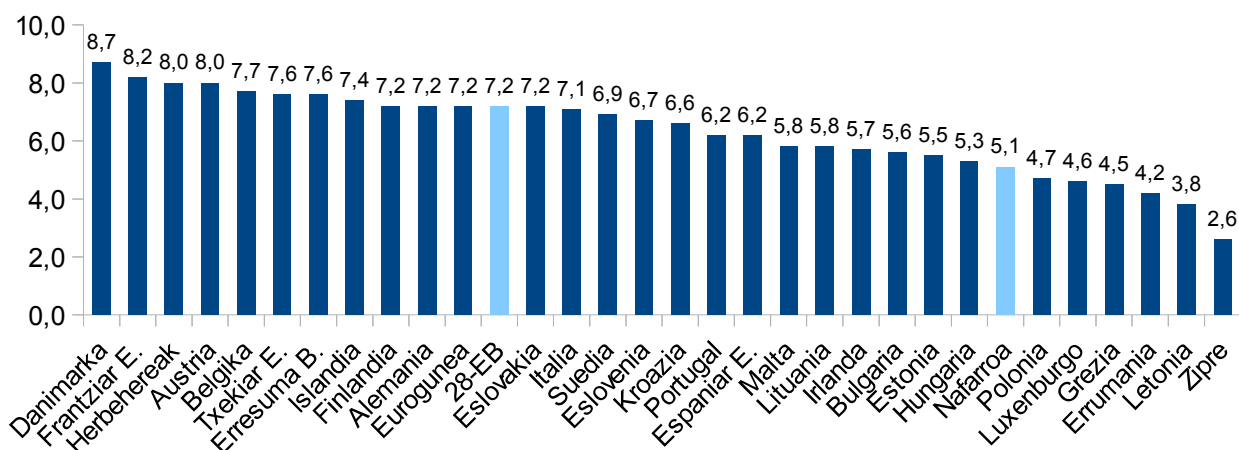
*Iturria: Nafarroako Gobernua***c) Europar Batasuneko azken postuetan Osasuneko eta Hezkuntzako gastu publikoari dagokionez**

Europa mailan osasunean eta hezkuntzan egiten den inbertsioa alderatuz gero (honetarako 2015eko datuak erabili behar dira, dauzkagun azkenak) agerian geratzen da Nafarroan bi arloetan dagoen gastu publikoa urria dela.

Horrenbestez, osasuneko gastu publikoa Nafarroan BPGaren %5,1 besterik ez zen; aldiz, EB-28ko batez bestekoa %7,2koa da, eta esaterako Frantziak %8,2 bideratzen du. Beraz, Nafarroa EB-28ko azken postuetan zegoen; sei estatu baino ez daude atzerago: Zipre, Letonia, Errumania, Grezia, Luxemburgo eta Polonia.

Gastuan dagoen alde hau BPGaren 2,1 puntukoa da; europar batez besteko mailara iristeko Nafarroan aurrekontu-proiektuan jarrita dagoen zenbatekoa baino 431,5 milioi euro gehiago gastatu beharko litzateke 2018an (aurreikusitakoa 1.059,3 milioi euro da).

Osasuneko gastu publikoa (BPG %). EB-28, 2015

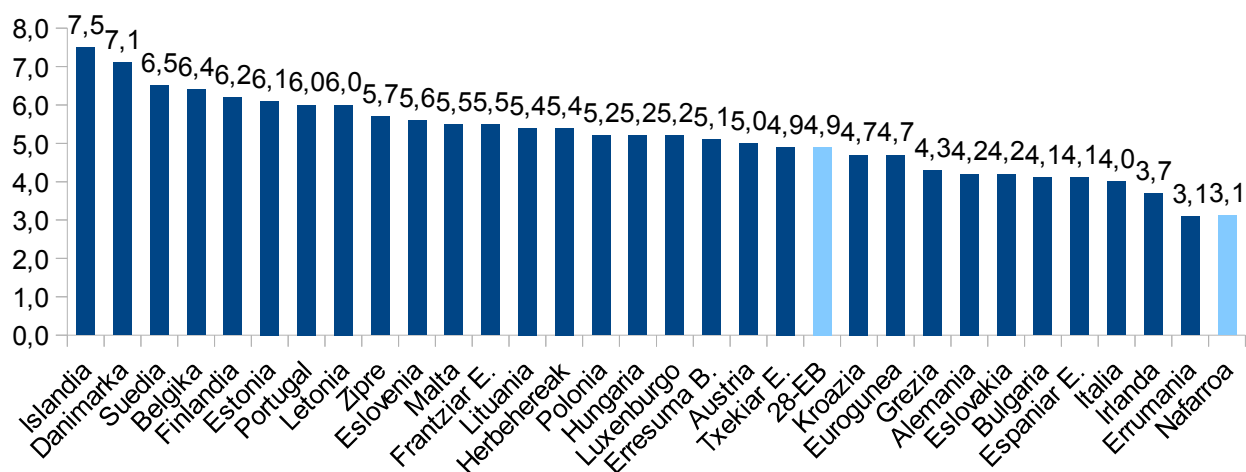

Iturriak: Nafarroako Gobernua, Nastat, Eurostat

Hezkuntzako gastu publikoa, berriz, 2015eko BPGaren %3,1a izan zen. EB-28an batez besteko gastua %4,9koa zen; areago, Danimarkak %7,1 bideratu zuen. Nafarroa EB-28ko azken postuan zegoen, Errumaniarekin batera.

Bataz besteko gastuan EBren eta Nafarroaren artean dagoen 1,8 puntuko tartea 369,9 milioi euro dira. Alegia, datorren urterako hezkuntzako aurrekontuan jarritako 651,7 milioi euroei 369,9 milioi euro gehitu beharko litzazkieke.

Hezkuntzako gastu publikoa (BPG %). EB-28, 2015

Iturriak: Nafarroako Gobernua, Nastat, Eurostat

EB-28an osasunera bideratutako BPGaren zatiarekin parekatzeko Nafarroan gastu publikoa 431,5 milioi eurotan gehitu beharko litzateke. Hezkuntzan batez besteko maila europarrera iristeko 369,9 milioi euro gehiago lirateke.

d) Gastua etxebizitza arloan

Etxebizitza politika Eskubide Sozialetako Departamentuan kudeatzen da; zehazki, 43,7 milioi euro bideratu ditu lurzorua eta etxebizitza kudeatzera. Atal honen barruan, etxebizitza jarduketak egiteko diru-laguntzak eta sorospenak daude (26,6 milioi euro), bai eta etxebizitzaren alokairu publikorako diru-laguntzak ere (13,6 milioi euro); 30,2 milioi euro guztira.

Azken urteotako bilakaerak erakusten du 2015etik aurrera gastua hazi egin dela, 36,6 milioietako gastutik 40,2 milioietako aurrekontura 2018an. Hala ere, 2009ko etxebizitza gastua 2018rako aurreikusitakoa baino 14,6 milioi handiagoa izan zen. Honek BPGaren % 0,3ko partaidetza izatetik % 0,2koa izatera ekarri du.

Gastu publikoa etxebizitza jarduketetan (milioika eurotan, BPGren %) 2009-2018

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Diru-laguntzak etxeak alokatzen dituztenentzat	4,5	5,4	5,0	9,6	10,4	12,3	11,7	12,1	12,7	13,6
Diru-laguntzak eta sorospenak etxebizitza jarduketetarako	50,3	55,2	53,8	68,1	33,6	36,0	24,9	19,3	25,4	26,6
Etxebizitza jarduketak guztira	54,8	60,7	58,8	77,7	44,0	48,3	36,6	31,4	38,1	40,2
BPGaren %	%0,30	%0,33	%0,31	%0,42	%0,24	%0,26	%0,19	%0,16	%0,19	%0,20

Iturriak: Nafarroako Gobernua, Nastat

d) Gastua Bermaturiko Errentan

Bermaturiko Errentarako 95,8 milioi euro aurreikusi dira 2018an, 2017an gastatuko dena baino 0,3 gutxiago.

Bilakaerak 2015etik gastua % 31,3 hazi dela erakusten du (65,8 milioitik 95,8ra). Igoera hau borondate politikoaren ondorioa da. Ez dago zalantzarik oinarritzkoenak diren beharrak asetzeko gastua igotzea positiboa denik.

Baina tamalez ez da nahikoa. ELAk emana du Bermaturiko Errentaren inguruan daukan iritzia, eta nahiz eta gastua igotzea bide onetik doan aurrerapausoa izan, oraindik pauso gehiago eman behar dira.

Gastua Bermaturiko Errentan (milioi euro) 2009-2018

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
21,5	30,8	35,9	31,5	39,4	51,0	65,8	85,2	96,1	95,8

Iturriak: Nafarroako Gobernua

** 2017 eta 2018ko datuak Bermaturiko Errentarenak dira, gainontzekoak Gizarteratze Errentarenak eta Oinarritzko Errentarenak dira*

VII.- Administrazioko langileak eros-ahalmena galtzen jarraitzen dute

Nafarroako Gobernuak % 1,5eko soldata igoera proposatu du 2018rako. Honek suposatzen du Nafarroako Administrazioko langileek eros-ahalmena galduko dutela berriz ere, izan ere prezioen (KPI) igoera % 2koa izatea espero baita 2018an.

Proposatutako soldata igoera ez da nahikoa, eta gainera Madrileko politiken jarraipena egitea da, Nafarroako Gobernuak politika hauei aurre egiteko inolako asmorik ez duela argi geratuz.

Beste alde batetik, Comptos Ganberak 2016ko Kontu Orokorraren txostenean azpimarratu du Administrazioko 22.681 plazetatik 5.487 bete gabe daudela, eta bai Osasunbidean, Hezkuntzan edo Administrazio Nukleoan behin-behinekotasuna oso altua dela. Zentzu honetan, Comptos Ganberak hutsik dauden plazak betetzeko eta behin-behinekotasuna jaisteko neurriak hartzeko gomendatzen du. 2016an, bete gabe zeuden plaza guztien % 24, eta hauen % 63 behin-behinean beteta zeuden. Bilakaerak erakusten du, gainera, plaza hutsak eta behin-behinekotasunak gora egin duela.

Beharrezkoa da enplegu eskaintza publikoa egitea behin-behineko lanpostuak egonkortzeko eta suntsitutako lanpostuak berreskuratzeko. Gobernuak proposatutako plaza kopurua, Madrilen ezarritako berritze tasaren arabera, ez da nahikoa inondik inora, eta enplegua prekarizatzen jarraitzea suposatuko du.